

3. Čas a počasí

Време (астрономическо и метеорологично)

3.1. Roční období, měsíce, dny v týdnu

Сезони, месеци, дните на седмицата

3.1.1. Obecné pojmy

Общи понятия

brzy *напр.* скоро

čas *м.* време: **jednou za** ~ от време на време; **~ letí, plyně, ubíhá** времето лети, тече, отминава; **mám dost** ~у имам достатъчно време; **mrhat** ~em; **mařit, ubíjet, zabíjet** ~ пропилявам (си), пилея (си), убивам (си) времето; **na** ~ за известно време; **na to je dost** ~у има време за това; **nemám** ~ нямам време; **~ od** ~у от време на време; **po ~e** след (известно) време; **v posledním ~e** в последно време; **před ~em** неотдавна, преди (известно) време; **trávit** ~ прекарвам време; **v pravý ~** точно навреме; **v nepravý ~** в неподходящ момент; **získat** ~ спечеля време; **ztrájet** ~ пропилявам, губя времето; **letní** ~ лято време; **zimní** ~ зимно време

datum *ср.* дата

den *м.* ден: **ob** ~ през ден; всеки втори ден; **pracovní** ~ работен ден; **~ pracovního klidu** почивен ден; **sváteční** ~ празничен ден; празник; **úřední** ~ приемен ден в учреждение; **všední** ~ делничлен ден; **ve dne** през деня

dnes *напр.* днес

doba *ж.* период, време: ~ **ledová** ледников период; ~ **trvání** времетраене; **pracovní** ~ работно време

hodina *ж.* час: **kolik je hodin** колко е часът?; **přesně ve tři ~y** точно в три часа; **za půl ~y** след половина час; **otevírací ~y** работно време (в магазините); **úřední ~y** приемни часове

lhůta *ж.* срок: **dodací** ~ срок за доставка; **výplatní** ~ срок за плащане; ~ **vypršela** срокът изтече

měsíc *м.* месец

měsíční *прил.* месечен: ~ **plat** месечна заплата

noc *ж.* ночь; **v ~i** през нощта

období *ср.* период, време, этап, сезон: **letní** ~ летен сезон, лято време; **roční** ~ годишно време, сезон; **zkouškové** ~ изпитна сесия

pozdě *напр.* късно

pozitří *напр.* вдругиден

předevčírem *напр.* онзи ден, завчера

termín *м.* срок: **dodržet** ~ спазва срок; **prodloužit** ~ продължава срок; **před stanoveným ~em** преди определения срок; ~ **splatnosti** срок за плащане

trvání *ср.* траене, продължителност

včera *напр.* вчера

vteřina *ж.* секунда: **každou ~u** всяка секунда

zítra *напр.* утре

3.1.2. Týden, dny v týdnu Седмица, дни на седмицата

čtvrtok *м.* четвъртък

neděle *ж.* неделя

pátek *м.* петък

pondělí *ср.* понеделник

sobota *ж.* събота

středa *ж.* сряда

týden *м.* седмица

úterý *ср.* вторник

víkend *м.* уикенд

3.1.3. Roční období, měsíce Сезони, месеци

březen *m.* март

červen *m.* юни

červenec *m.* юли

duben *m.* април

jaro *cp.* пролет

květen *m.* май

leden *m.* януари

léto *cp.* лято

listopad *m.* ноември

měsíc *m.* месец

období *cp.* период; **roční** ~ сезон

podzim *m.* есен

prosinec *m.* декември

říjen *m.* октомври

srpen *m.* август

sezóna *ж.* сезон: **letní** ~ лётен сезон; **mrtvá** ~ мъртъв сезон

únor *m.* февруари

září *cp.* септември

zima *ж.* зима

3.2. Počasí Време (метеорологично)

atmosféra *ж.* атмосфера

bezvětrí *cp.* безветrie

blesk *m.* светкавица, мълния

bouře *ж.* буря: **sněhová** ~ снежна буря, виелица, фъртуна

déšť *m.* дъжд; **období ~** дъждовен период; **tropický** ~ тропически дъжд

deštivo *нар.* дъждовно, дъждовито време

duha ж. дъга**dusno** cp. задух**horko** cp. жéга**hrom** м. гръм, гръмотéвица**chladno** nap. студéно, хладно врémе**kroupy** мн. град, градúшка: **padají** ~ вали́ град, има градúшка**krupobití** cp. градúшка**led** м. лед**liják** м. проли́вен, пороéен дъжд**louže** ж. лóква**mlha** ж. мъгла**mlhavo** nap. мъгли́во**mrak** м. облак**mráz** м. стúд, мраz: **bod mrazu** ~ тóчка на замръзване**mrholení** cp. ръмене**náledí** cp. полéдица**námraza** ж. скреж**obloha** ж. небéотепlení cp. затóпляне: **globální** ~ глобáльно затóплянеpodnebí cp. климат: **mírné** ~ умéрен климат; **přímořské, vnitrozemské** ~ мóрски, континентáлен климат

podnebný прил. климатичен: ~é pásy климатични пояси

počasí cp. врémе: **aprílové** ~ променли́во, непостоянно, мáртенско врémе; **dešťivé** ~ дъждóвно врémе; **předpověď** ~прогнóза врémето; **za takového** ~ в такóва врémе; **nepříznivé** ~ неблагоприятно врémе; **proměnlivé** ~ променли́во, непостоянно врémе

pršet безл. и третол. -í несв. вали́

preháňka ж. краткотрайно преваляване

rosa ж. росá

sněžit безл. и третол. -í несв. вали́ сняг

sníh ж. сняг: ~ **taje** снегът се топи

srážky мн. валежки

sucho cp. суша

sychravo нар. влажно и студено

teplo нар. топло

tornádo cp. торнадо, ураган

vánice ж. виёлица, вихрушка

větrno нар. ветровито: **venku je** ~ навън е ветровито

vichřice ж. вихрушка, виёлица, фъртуна, вихър

vánek м. ветрец

vlhkost ж. влага: ~ **vzduchu** влажност на въздуха

vločka ж. снежинка

zamračeno нар. мрачно, облачно

zima нар. студено

3.2.1. Přírodní katastrofy Природни бедствия

hurikán м. ураган

katastrofa ж. бедствие: **přírodní** ~у природни бедствия

katastrofální прил. катастрофален: ~ **následky** катастрофални последици

lavina ж. лавина: **sněhová** ~ снежна лавина

meteorit м. метеорит

povodeň ж. наводнение

požár м. пожар

sesuv м. свличане: ~ **půdy** свличане на почва

sopka ж. вулкан: **činná, vyhaslá** ~ действащ, изгаснал вулкан; **výbuch** ~у изригване на вулкан

tornádo cp. торнадо, ураган

tsunami cp. цунами

zemětřesení cp. земетресение: **náhlé, silné** ~ внезапно, сильно земетресение